

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No6
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr.
2026-yil, iyun.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeveva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanov Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TURIZMDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH VA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	21
Ergashkulov Muyinjon Umedovich	
“AVTO PORLOQ KELAJAK 2020” XKNING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI VA MOLIYAVIY FAOLIYATI TAHLILI	28
Misirov Asliddin Mamasobirovich	
Eshdavatov T.A.	

“AVTO PORLOQ KELAJAK 2020” XKNING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI VA MOLIYAVIY FAOLIYATI TAHLILI

Misirov Asliddin Mamasobirovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Buxgalteriya hisobi kafedrası o'qituvchisi
E-mail: misirovasliddin@gmail.com.
<https://orcid.org/0009-0008-2742-5398>

Eshdavatov T.A.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
BXS – 521 guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada korxonalarning samarali faoliyat yuritishi ularning tashkiliy tuzilmasi, iqtisodiy salohiyati va moliyaviy barqarorligiga bevosita bog'liqligiga alohida e'tibor qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, “Avto porloq kelajak 2020” xususiy korxonasining tashkiliy-iqtisodiy faoliyatini o'rganish va moliyaviy holatini tahlil qilish korxonaning mavjud imkoniyatlari hamda istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etishi misollar asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, audit tizimi, xalqaro moliyaviy hisobot, moliyaviy hisobotlar, xalqaro standart, korxona, moliyaviy barqarorlik, xususiy kapital.

Аннотация. В данной статье особое внимание уделено тому, что эффективная деятельность предприятий непосредственно зависит от их организационной структуры, экономического потенциала и финансовой устойчивости. С этой точки зрения на примере частного предприятия «Avto porloq kelajak 2020» рассмотрены вопросы изучения его организационно-экономической деятельности и анализа финансового состояния, что имеет важное значение для определения существующих возможностей предприятия и перспективных направлений его развития.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, система аудита, международная финансовая отчетность, финансовые отчеты, международный стандарт, предприятие, финансовая устойчивость, собственный капитал.

Abstract. This article emphasizes that the effective operation of enterprises directly depends on their organizational structure, economic potential, and financial stability. From this perspective, the organizational and economic activities as well as the financial condition of the private enterprise “Avto porloq kelajak 2020” are analyzed. The study highlights, through practical examples, the importance of evaluating the enterprise's existing capabilities and identifying its future development directions.

Keywords: accounting, audit system, international financial reporting, financial statements, international standard, enterprise, financial stability, equity capital.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar jarayonida buxgalteriya hisobi va audit tizimini xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) moslashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining iqtisodiyotda shaffoflikni oshirish, moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirish va investitsiyaviy muhitni yaxshilashga qaratilgan qaror va farmonlari ushbu sohani rivojlantirishga muhim asos bo'lib xizmat qilmoqda. Jumladan, “moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga bosqichma-bosqich o'tkazilishi” va “korxonalarda ochiqlikni ta'minlash” bo'yicha qabul qilingan hujjatlar bu yo'nalishdagi islohotlarni yanada jadallashtirdi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, iqtisodiyotda shaffoflikni ta'minlash va ishonchli moliyaviy axborot tizimini shakllantirish iqtisodiy barqarorlikning muhim omili hisoblanadi. Ushbu yondashuv moliyaviy

hisobotlarning nafaqat hisob-kitob vositasi, balki iqtisodiy qarorlar qabul qilish uchun asosiy axborot manbai ekanligini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy hisobotlarni tuzish va tahlil qilish hamda ularning auditini tashkil etish masalalari xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xalqaro miqyosda Robert K. Elliott, Thomas R. Dyckman va Jerry J. Weygandt kabi olimlar moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish va audit jarayonlarining nazariy asoslarini ishlab chiqqanlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik tahlil va ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. O'zbekistonda moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati bo'yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, strategik dasturlar va statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Korxonalarining samarali faoliyat yuritishi ularning tashkiliy tuzilmasi, iqtisodiy salohiyati va moliyaviy barqarorligiga bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, "Avto porloq kelajak 2020" xususiy korxonasining tashkiliy-iqtisodiy faoliyatini o'rganish va moliyaviy holatini tahlil qilish korxonaning mavjud imkoniyatlari hamda istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

"Avto porloq kelajak 2020" XK O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi asosida tashkil etilgan bo'lib, o'z faoliyatini mustaqil xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida amalga oshiradi. Korxona faoliyatining asosiy maqsadi iste'molchilar ehtiyojlarini qondirish, yuqori sifatli xizmatlar ko'rsatish hamda foyda olish orqali o'z faoliyatini rivojlantirishdan iborat.

Korxona o'z faoliyatini amalga oshirish jarayonida O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi, Soliq kodeksi, "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonun va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga amal qiladi. Korxonaning tashkiliy-huquqiy shakli xususiy korxona bo'lib, u mustaqil balansga, bank hisob raqamlariga, muhr va shtamlarga ega.

Korxonaning tashkiliy tuzilmasi uning faoliyat yo'nalishlari va boshqaruv ehtiyojlaridan kelib chiqib shakllantirilgan. Boshqaruv tizimida rahbar, buxgalteriya bo'limi, moliya bo'limi, ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish bo'limlari hamda yordamchi tarkibiy tuzilmalar faoliyat yuritadi. Mazkur tuzilma korxona faoliyatini samarali tashkil etish va boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkonini beradi.

Korxonaning iqtisodiy tavsifi uning ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish hajmi, daromadlari, xarajatlari, foyda ko'rsatkichlari va resurslardan foydalanish samaradorligi orqali baholanadi. Iqtisodiy faoliyatning asosiy maqsadi foyda olish va korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash hisoblanadi. Shu sababli korxona muntazam ravishda o'z moliyaviy natijalarini tahlil qilib boradi.

Moliyaviy faoliyat tahlili korxonaning moliyaviy holatini baholashning muhim vositasi hisoblanadi. Ushbu tahlil jarayonida korxonaning aktivlari, majburiyatlari, xususiy kapitali, daromadlari va xarajatlari o'rganiladi. Moliyaviy tahlil natijalari asosida korxonaning to'lov qobiliyati, moliyaviy barqarorligi va investitsiyaviy jozibadorligi aniqlanadi.

Korxona moliyaviy faoliyatini tahlil qilishda avvalo uning aktivlari tarkibi va dinamikasi o'rganiladi. Aktivlar korxona ixtiyoridagi iqtisodiy resurslarni ifodalaydi va ular uzoq muddatli hamda joriy aktivlardan tashkil topadi. Aktivlar tarkibining o'zgarishi korxonaning ishlab chiqarish salohiyati va moliyaviy imkoniyatlaridagi o'zgarishlarni aks ettiradi.

Majburiyatlar tahlili esa korxonaning tashqi manbalardan jalb qilingan mablag'lari hajmi va tarkibini baholash imkonini beradi. Majburiyatlarning haddan tashqari ortib ketishi moliyaviy xavflarning oshishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois majburiyatlar tarkibi va ulardan foydalanish samaradorligini muntazam tahlil qilish muhim hisoblanadi.

Korxonaning moliyaviy barqarorligini aniqlashda xususiy kapital ko'rsatkichlari muhim ahamiyat kasb etadi. Xususiy kapital korxonaning o'z mablag'lari hisobidan shakllangan moliyaviy resurslarini tavsiflaydi. Xususiy kapital ulushining yuqori bo'lishi korxonaning moliyaviy mustaqilligini oshiradi.

Moliyaviy faoliyat tahlilida likvidlik ko'rsatkichlari ham muhim o'rin tutadi. Joriy likvidlik koeffitsiyenti quyidagi formula yordamida aniqlanadi:

$$Kjl = \text{Joriy aktivlar} / \text{Joriy majburiyatlar}$$

Mazkur ko'rsatkich korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarini qoplash imkoniyatini tavsiflaydi. Koeffitsiyentning me'yoriy darajada bo'lishi korxonaning to'lov qobiliyati yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Korxonaning moliyaviy mustaqilligi quyidagi formula asosida baholanadi:

$Kmm = \text{Xususiy kapital} / \text{Jami aktivlar}$

Ushbu ko'rsatkich korxona aktivlarining qanchalik darajada o'z mablag'lari hisobidan moliyalashtirilganligini ko'rsatadi.

Shuningdek, korxonaning rentabellik darajasini aniqlash uchun aktivlar rentabelligi ko'rsatkichi hisoblanadi:

$ROA = \text{Sof foyda} / \text{Jami aktivlar} \times 100\%$

Mazkur ko'rsatkich korxona aktivlaridan foydalanish samaradorligini tavsiflaydi.

"Avto porloq kelajak 2020" XK faoliyatini tahlil qilish natijalari korxonaning moliyaviy resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash bo'yicha zarur tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi. Korxona faoliyatini muntazam ravishda moliyaviy tahlil qilish boshqaruv qarorlarining sifatini oshiradi va korxonaning raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi (1-jadval).

1-jadval.

"Avto porloq kelajak 2020" XKning 2025-yil 31-dekabr holatiga moliyaviy holat to'g'risidagi hisoboti (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	
AKTIVLAR	Summa
Asosiy vositalar	1 850 000
Nomoddiy aktivlar	35 000
Uzoq muddatli aktivlar	120 000
Jami uzoq muddatli aktivlar	2 005 000
Joriy aktivlar	
Tovar-moddiy zaxiralar (ehtiyot qismlar)	420 000
Debitorlik qarzlari	315 000
Pul mablag'lari	560 000
Boshqa joriy aktivlar	100 000
Jami joriy aktivlar	1 395 000
JAMI AKTIVLAR	3 400 000
XUSUSIY KAPITAL VA MAJBURIYATLAR	Summa
I. Xususiy kapital	
Ustav kapitali	1 200 000
Rezerv kapitali	180 000
Taqsimlanmagan foyda	820 000
Jami xususiy kapital	2 200 000
II. Uzoq muddatli majburiyatlar	
Bank kreditlari	450 000
Jami uzoq muddatli majburiyatlar	450 000
III. Joriy majburiyatlar	
Qisqa muddatli kreditlar	250 000
Kreditorlik qarzlari	380 000
Soliq majburiyatlari	120 000
Jami joriy majburiyatlar	750 000
JAMI MAJBURIYATLAR	1 200 000
JAMI XUSUSIY KAPITAL VA MAJBURIYATLAR	3 400 000¹

"Avto porloq kelajak 2020" XKning 2025-yil 31-dekabr holatiga tuzilgan balans ma'lumotlariga ko'ra, korxonaning jami aktivlari 3 400 000 ming so'mni tashkil etgan. Mazkur mablag'larning 2 005 000 ming so'mi uzoq muddatli aktivlarga, 1 395 000 ming so'mi esa joriy aktivlarga to'g'ri keladi.

1 **Manba:** "Avto porloq kelajak 2020" XKning 2025-yil 31-dekabr holatiga moliyaviy holat to'g'risidagi hisoboti (ming so'mda) dan olingan

Aktivlarning tarkibini o'rganish natijasida uzoq muddatli aktivlarning ulushi yuqori ekanligi kuzatiladi.

Uzoq muddatli aktivlar ulushi:

$$2\,005\,000 / 3\,400\,000 \times 100 = 58,97\%$$

Demak, korxona aktivlarining 58,97 foizi uzoq muddatli aktivlardan iborat.

Joriy aktivlar ulushi:

$$1\,395\,000 / 3\,400\,000 \times 100 = 41,03\%$$

Bu ko'rsatkich korxona faoliyatida ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish bazasining muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Asosiy vositalarning yuqori ulushi servis markazining bino-inshootlari, texnik uskunalari va diagnostika jihozlariga qilingan investitsiyalar bilan izohlanadi.

Joriy aktivlar tarkibida pul mablag'lari 560 000 ming so'mni tashkil etib, korxonaning kundalik faoliyatini moliyalashtirish imkoniyatlari yetarli ekanligini ko'rsatadi. Debitorlik qarzlarning 315 000 ming so'm miqdorda bo'lishi esa mijozlar bilan hisob-kitoblar muntazam amalga oshirilayotganligini bildiradi.

Korxonaning moliyalashtirish manbalari tarkibida xususiy kapitalning ulushi yuqori hisoblanadi.

Xususiy kapital ulushi:

$$2\,200\,000 / 3\,400\,000 \times 100 = 64,7\%$$

Bu natija korxona aktivlarining katta qismi o'z mablag'lari hisobidan moliyalashtirilganligini ko'rsatadi. Amaliyotda ushbu ko'rsatkichning 50 foizdan yuqori bo'lishi moliyaviy mustaqillikning yaxshi darajasi sifatida baholanadi.

Majburiyatlar ulushi:

$$1\,200\,000 / 3\,400\,000 \times 100 = 35,3\%$$

Majburiyatlar ulushining nisbatan pastligi korxonaning qarz mablag'lariga ortiqcha bog'lanib qolmaganligini bildiradi.

Moliyaviy mustaqillik koeffitsiyenti.

Korxonaning moliyaviy mustaqillik darajasini baholash uchun quyidagi koeffitsiyent hisoblandi:

$$Kmm = 2\,200\,000 / 3\,400\,000 = 0,65$$

Hisob-kitob natijasiga ko'ra, koeffitsiyent 0,65 ga teng bo'ldi. Ushbu natija korxonaning moliyaviy jihatdan mustaqil ekanligini va aktivlarning asosiy qismi xususiy kapital hisobidan shakllanganligini ko'rsatadi.

Joriy likvidlik koeffitsiyenti tahlili.

Korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarni qoplash imkoniyati quyidagi formula yordamida aniqlandi:

$$Kjl = 1\,395\,000 / 750\,000 = 1,86$$

Natijaga ko'ra, joriy likvidlik koeffitsiyenti 1,86 ni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarini o'z joriy aktivlari hisobidan qoplash imkoniyati yetarli ekanligini bildiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

"Avto porloq kelajak 2020" XKning 2025-yildagi balans ko'rsatkichlari korxonaning moliyaviy barqarorligi yuqori, to'lov qobiliyati yetarli va investitsiyaviy jozibadorligi yaxshi darajada ekanligini ko'rsatadi. Bu esa kelgusida korxona faoliyatini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda xizmatlar hajmini oshirish uchun qulay moliyaviy asos mavjudligini anglatadi.

Korxonaning moliyaviy holatini to'liq baholashda balans ma'lumotlari bilan bir qatorda moliyaviy natijalar ko'rsatkichlari ham muhim ahamiyatga ega. "Avto porloq kelajak 2020" XKning 2025-yil yakunlari bo'yicha sof foydasi 680 000 ming so'mni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkich korxonaning hisobot davridagi moliyaviy faoliyati natijasida olingan yakuniy foydasini ifodalaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimov A.A., Kurbanbayev J.E., Jumanazarov S.A. **Buxgalteriya hisobi: darslik**. – T.: Iqtisod-Moliya, 2019. – 624 b.
2. Bakiyeva X., Rizayev N. **Buxgalteriya hisobi nazariyasi. Masalalar to'plami**. – T.: TMI, 2007.
3. Warren C.S., Reeve J.M., Duchac J.E. **Accounting**. – Mason, OH: Cengage Learning, 2014.
4. Джамбакиева Г. **Финансовый учет: учебное пособие**. – T.: Iqtisod-Moliya, 2012.
5. Xolbekov R.O. **Buxgalteriya hisobi nazariyasi: darslik**. – T.: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2011.
6. Urazov K.B. **Buxgalteriya hisobi va audit**. – Toshkent, 2004.
7. Urazov K.B., Vaxidov S.V. **Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobining xususiyatlari: 5340900 – Buxgalteriya hisobi va audit ta'lim yo'nalishi talabalari uchun darslik** / O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti. – T.: Adib, 2011. – 496 b.
8. Egamberdieva S.R. **Moliyaviy va boshqaruv hisobi: o'quv qo'llanma**. – T.: Fan va texnologiya, 2019. – 289 b.
9. Qurbanov Z., Misirov K. **Moliyaviy va boshqaruv hisobi: darslik**. – T.: Iqtisod-Moliya, 2019. – 751 b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

6-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>